

znawstwo romanistyczne, germanistyczne i slawistyczne, obejmuje zasadniczo tzw. region Saar-Lor-Lux, do którego należą obszary w Belgii, Francji, Luksemburgu i Niemczech, jednakże w coraz większym stopniu są w nim uwzględniane także inne obszary kontaktu różnych języków: region Alp, pogranicze niemiecko-słowiańskie i germańsko-celtyckie.

Badania na tych obszarach mają z konieczności charakter interdyscyplinarny i międzynarodowy. Dlatego program badawczy, który sam jest z założenia interdyscyplinarny, dba o intensywne kontakty z międzynarodową społecznością badaczy tego obszaru. Najbardziej widocznym przykładem tych starań są bez wątpienia sympozja. I tak – w 1991 r. w Saarbrücken zostało zorganizowane przez program badawczy sympozjum „Grenzen und Grenzregionen – Frontières et régions frontalières – Borders and Border Regions“ („Granice i pogranicza“).¹ W 1993 r. program był szeroko reprezentowany na warszawskiej konferencji „Granice i pogranicza. Język i historia“, zorganizowanej przez Instytut Języka Polskiego na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego.² Wreszcie, w dniach 11–13 maja 1995 r., badacze z Austrii, Belgii, Francji, Luksemburga, Niemiec, Polski i Wielkiej Brytanii zbrali się na sympozjum w pogranicznym mieście Saarbrücken. Referaty wygłoszone podczas tego sympozjum są publikowane w niniejszym tomie.³

Pierwsza grupa referatów dotyczy kwestii prawniczych, jak również – w wąskim sensie – historycznych. W wykładzie otwierającym konferencję „Prawnicze aspekty polityki językowej“ Stefan Oeter (Heidelberg) przedstawił prawną stronę zagadnienia. Pokazał, że międzynarodowe regulacje prawne w zakresie polityki językowej w XX w. wprowadzano szczególnie intensywnie w dwu okresach; w obydwu przypadkach odbywało się to w ramach ochrony praw mniejszości. Pierwszy raz zajmowano się tym w ramach „Porozumień paryskich“ i Ligi Narodów po I wojnie światowej, przy czym rezultaty tych prac były w ogólności niezadowolające. Po raz drugi – renesans tej tematyki da się zauważyć od drugiej połowy lat osiemdziesiątych. Niestety, efekty podjętych działań są dotąd raczej skromne, ponieważ wiele państw, biorących udział w pracach ustawodawczych, nie może uwolnić się od swoich wyobrażeń o etnicznej, kulturowej i językowej jedności. Można z tego wnosić, że w dalszym ciągu polityka językowa wobec mniejszości, które są niedostatecznie

¹ Haubrichs W., Schneider R.(red.), *Grenzen und Grenzregionen – Frontières et régions frontalières – Borders and Border Regions*, Saarbrücken: SDV 1993 (Veröffentlichungen der Kommission für Saarländische Landgeschichte und Volksforschung 22).

² Dubisz S., Nagórko A. (red.), *Granice i pogranicza. Język i historia. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej*, Warszawa, 27–28 maja 1993 r., Warszawa 1993.

³ Referat W. Smoczyńskiego (Kraków) o „Sławizacji litewskiej warstwy wyższej w Wielkim Księstwie Litewskim“ nie został przygotowany do publikacji. Z drugiej strony – referat A. Rittera (Hamburg), który – choć pierwotnie przewidziany do wygłoszenia – wygłoszony nie został, tu jest publikowany w formie pisanej.